Sayı: 56

2012 / 2

G.10

İstanbul Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi

Tarih Dergisi

İstanbul - 2013

İstanbul Üniversitesi Yayın No: 4906 ISSN: 1015-1818

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

Tarih Dergisi

2012 / 2

Sayı 56

Kurucusu

Ord. Prof. M. Cavid Baysun

İSTANBUL 2013

İÇİNDEKİLER

ÇEVİRİLER

KİTABİYAT

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ TARİH DERGİSİ YAYIN İLKELERİ

1. *Tarih Dergisi*, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'nün ilan ettiği bir yıldaki 4 yayın döneminde, en az 2 sayı olarak yayınlanacaktır.
2. *Tarih Dergisi* hakemli bir yayındır. Yayın Kurulu'nca uygun görülen makaleler değişik üniversitelerden üç hakeme gönderilir; en az iki hakemin olumlu raporu üzerine yayımlanır.
3. Derginin yayın dili Türkçe'dir. Yayın Kurulu'nun uygun görmesi halinde, İngilizce makaleler de yayınlanabilir.
4. Dergiye, önceden yayımlanmamış yazılar kabul edilir.
5. Makale yazarının ad, soyad, adres (iş adresi), telefon numaraları ve e-posta adresini Dergi Sorumlusuna bildirmesi gerekir.
6. Makale başlığının altında yazarın adı yer almalı, sayfa sonunda (*) işareti ile belirtilen dipnotta, unvanı, çalıştığı kurum ve e-posta adresi belirtilmelidir (Örnek: Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü; birisi@abc.com).
7. Makalenin 4 adet kopyası ile bir adet CD/disket kaydının (Metin PC Word, Times New Roman, 12 punto ve 1,5 satır aralığı ile yazılmalı, Sayfa Yapısı A 4, Alt boşluk 0.75, Üst boşluk 0.75, Sağ boşluk 1.17 ve Sol boşluk 1.17, Cilt boşluğu ile Alt-Üst bilgi boşluğu bırakılmayacak şekilde oluşturulmalı; uygulama için derginin son sayısı esas alınmalıdır) gönderilmesi gereklidir.
8. Yazı ve makalelerde yer alan fotoğraf, harita, grafik, arşiv belgesi vb. görsel malzeme dijital ortamda teslim edilmelidir.
9. Makale başlığından sonra, kısa bir "Özet" ve "Anahtar kelimeler" (beş adet), makale sonunda da aynı şekilde bir "Abstract" (80-100 kelimelik İngilizce özet), makale başlığı ve anahtar kelimelerinin (Keywords) İngilizce çevirileri konulmalıdır.
10. Makaleler Yayın Kurulunun uygun bulması üzerine, hakemlere gönderilir. Yayın Kurulu, hakem raporlarını dikkate alarak makalelerin yayınlanacağı sayıyı belirler.
11. Hakem raporları doğrultusunda tashihi gereken makaleler yazarlarına iade edilir. Yazar, tashihleri hakemlerin istediği doğrultuda gerçekleştirip 6, 7, 8 ve 9. maddelerde belirtilen hususları da dikkate alarak, CD/disket ortamında son halini ve iki nüsha çıktısını Dergi Müdürüne ulaştırır.
12. Çeviri yazılarda mutlaka makalenin yabancı dildeki orijinal kopyası gönderilmeli, ayrıca asıl makalenin tam bibliyografik künyesi (derginin tam adı, yazarı, baskı yeri, yılı, cildi, sayısı ve sayfaları) bildirilmelidir.

İrtibat Adreslerimiz ve Telefon Numaralarımız

Doç. Dr. Arzu TERZİ (Oda No: 302), Araş. Gör. Fırat Boztaş (Oda No: 321)
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Ordu Cad. No. 196, 34459 Laleli/İstanbul 212 455 57 00/15882; 15880
Cep: 0535 362 99 18/0530 300 44 06 e-mail: tarihdergisi@hotmail.com

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Ali ARSLAN
(Dergi Sorumlusu)

Prof. Dr. Abdülkadir DONUK
Prof. Dr. Abdülkerim ÖZAYDIN
Prof. Dr. Oğuz TEKİN
Prof. Dr. Mahir AYDIN
Prof. Dr. Mahmut AK
Prof. Dr. Arzu TERZİ

TARİH DERGİSİ HAKEM KURULU (sayı 56)

Prof. Dr. Abdülkadir ÖZCAN	*(Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi)*
Prof. Dr. Ali AKYILDIZ	*(Marmara Üniversitesi)*
Prof. Dr. Ali ARSLAN	*(İstanbul Üniversitesi)*
Prof. Dr. Arzu TERZİ	*(İstanbul Üniversitesi)*
Prof. Dr. Cezmi ERASLAN	*(İstanbul Üniversitesi)*
Prof. Dr. İdris BOSTAN	*(İstanbul Üniversitesi)*
Prof. Dr. Kemal BEYDİLLİ	*(29 Mayıs Üniversitesi)*
Prof. Dr. Mehmet İPŞİRLİ	*(Fatih Üniversitesi)*
Prof. Dr. Mustafa BİLGE	*(Fatih Üniversitesi)*
Prof. Dr. Songül KARAHASANOĞLU	*(İstanbul Teknik Üniversitesi)*
Prof. Dr. Süleyman BEYOĞLU	*(Marmara Üniversitesi)*
Doç. Dr. Ali SATAN	*(Marmara Üniversitesi)*
Doç. Dr. Fatma ÜREKLİ	*(Mimar Sinan Üniversitesi)*
Doç. Dr. Fikret SARICAOĞLU	*(İstanbul Üniversitesi)*
Doç. Dr. Muhammed ERAT	*(Çanakkale 18 Mart Üniversitesi)*
Doç. Dr. Zeynep T. ERTUĞ	*(İstanbul Üniversitesi)*
Yrd. Doç. Dr. Bülent YILDIRIM	*(Trakya Üniversitesi)*
Yrd. Doç. Dr. Recep USLU	*(Gazi Üniversitesi)*

DERGİ MÜDÜRÜ

Prof. Dr. Arzu TERZİ

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Araş. Gör. Fırat BOZTAŞ
Araş. Gör. Sinem SERİN
Araş. Gör. Cabir DUYSAK
Yrd. Doç. Dr. Muharrem VAROL

*** Bu dergide yayımlanan makaleler Yayın Kurulu'nun izni olmadan aynen veya kısmen yayınlanamaz ve iktibas edilemez.**

*** Yayımlanan yazı ve makalelerin içeriği ile ilgili tüm sorumluluk yazarlarına aittir.**

Tarih Dergisi, Sayı 56 (2012 / 2), İstanbul 2013, s. 55-85

AMERİKA'NIN İSTANBUL BÜYÜKELÇİSİ H. MORGENTHAU'NUN TÜRK ALGISI*

İsmail KÖSE**

Özet

1913 yılında Başkan Woodrow Wilson tarafından büyükelçi olarak İstanbul'da görevlendirilen Henry Morgenthau, 1916 yılına kadar bu görevde kaldı. Morgenthau görev süresi içerisinde İttihat Terakki ileri gelenleri ile yakın ilişkide bulundu. Bir büyükelçinin yetkisini ve görev tanımını aşan pek çok olaya müdahil oldu. İstanbul'daki görevi esnasında Amerika ve Avrupa basınını kurgu iddialar ile yönlendirmekte sakınca görmedi. Görevi bittikten sonra ise yayınladığı hatıralarında pek çok mesnetsiz iddiayı gündeme getirdi. Türk ve Alman milletine hakaretlerde bulunmakta tereddüt etmedi. Morgenthau'nun iddialarına, kurgu hadise nakillerine muhataplarının bir kısmı cevap verebildi, bir kısmı ise bu şansa sahip olamadı. Dönemin diğer belge ve yazışmaları incelendiğinde Morgenthau'nun iddialarının çoğunun kurgu olduğu görüldü.

Anahtar Kelimeler: Morgenthau, İttihat Terakki, Enver Paşa, Cemal Paşa, Talat Paşa, Almanlar, Ermeniler, Misyonerler.

Abstract

AS AN AMERICAN AMBASSADOR OF ISTANBUL HENRY MORGENTHAU'S PERCEPTION OF TURK

In 1913 President Woodrow Wilson appointed Henry Morgenthau as ambassador to Turkey and he was in this post until 1916. During his ambassadorship Morgenthau arranged close relations with Union and Progress Party (Ittihat Terakki) leaders and intervened several activities exceeding and ambassador's duties and privileges. During his mission in Istanbul he did not hesitate to steer American and European media in the way of his fiction pretences. Even after his post he published his memoirs including lot of baseless pretences and he constantly libeled to Turkish and German Nations with the worst impolite words. Some of his baseless pretences were disclaimed by the persons he pointed, many were not. When other documents and correspondences of the era viewed it is understood that pretences of Morgenthau were mostly fictional.

Keywords: Morgenthau, Union and Progress Party İttihat Terakki, Enver Pasha, Djemal Pasha, Talaat Pasha, Germans, Armenians, Missioners.

---

* Doç. Dr. Necmettin ALKAN ve Doç. Dr. Temel ÖZTÜRK'ün değerli katkıları bu çalışmanın yayınlanabilir hale gelmesinde yadsınamaz paya sahiptir. Bununla birlikte hata ve eksiklikler tamamen yazara aittir.

** KTÜ Tarih Bölümü Doktora Öğrencisi; ismailkosetr@hotmail.com.

Giriş

Henry Morgenthau, Başkan Wilson tarafından Osmanlı Devleti ile özellikle Ermeni olayları nedeniyle bozulan ilişkileri düzeltmek üzere 1913 yılında İstanbul'a tayin edildi ve 1916'ya kadar bu görevini sürdürdü. Bu süre zarfında Bakanlığına yazmış olduğu, rapor, kripto, yazışmalarda ve daha sonra kaleme aldığı anılarında nefrete dayalı ırkçılık düzeyine varan bir "Türk" ve "Alman" düşmanlığı yaptı. Gözlemlediği hadiselerin işine gelmeyen kısımlarını kaydetmemeyi tercih ederken, Türk düşmanlığını körükleyecek olanları abartarak ve kurgulayarak yazıya dökmeyi yöntem olarak belirledi. Morgenthau'nun görevde bulunduğu üç yıl aynı zamanda İttihat Terakki'nin üç önemli ismi; Enver, Cemal ve Talat Paşaların iktidarı ellerinde bulundurdukları döneme rast gelmişti. Morgenthau bu kişiler ile arasında geçen konuşmaları daha sonra işine geldiği şekli ile, kendisini kahramanlaştıracak biçimde yazıya döktü. Son dönemdeki araştırmaları ile Heath Lowry, Türkçe'ye *Büyükelçi Morgenthau'nun Öyküsünün Perde Arkası –The Story Behind Ambassador Morgenthau's Story*[1], adı ile çevrilen eserinde Morgenthau'nun tüm amacının Amerikan hükümetinin savaş propagandasına kamuoyu nezdinde destek kazandıracak Türk ve Alman aleyhtarı kurgu bir kitap yazarak ABD'nin savaş gayretlerine destek sağlamak olduğunu ortaya çıkardı.

Morgenthau, Almanya'da yaşamakta olan Yahudi bir ailenin çocuğuydu ve ailesi ile birlikte dokuz yaşında ABD'ye göçmüştü. Yahudi olmasına rağmen, bağnaz bir Hıristiyan milliyetçisi olan Morgenthau, biraz da hizmet etmekte olduğu ABD Hükümeti'ne yaranmak için Hıristiyan milliyetçiliğini Türk düşmanlığı üzerinden propagandaya dönüştürmeyi amaçlarına uygun gördü. Hatıratının çeşitli yerlerinde Türkleri defalarca "katil", "psikolojik olarak ilkel", "kana susamış", "korkak", "sokak kabadayısı", "alfabesi olmayan", "şiir ya da kitap yazmaktan aciz", "sanatsal olarak hiçbir şey üretemeyen" ve "bilakis üretileni yok eden", "şehir kuramayan" ve "kurulu olanları yok eden medeniyet düşmanları" olarak nitelemekten kaçınmadı[2]. Tarihsel temelden yoksun bu ırkçı

---

1 Heath Lowry'nin Kitabı; Belkıs Torfilli tarafından Türkçeye tercüme edilmiş, Isis Yayıncılık (İstanbul 1991) tarafından yayınlanmıştır.

2 Henry Morgenthau, *Secret's of The Bosphorus, Constantinople 1913-1916*, Hutchinson and Co Patternoster Row, London, t.y., s. 156, 166, 181, 182.

söylemleri, daha sonraki yıllarda Ermeni yazarlar ve dinsel bağnazlıkla hareket eden araştırmacılar tarafından sıkça kullanıldı[3].

Bu dönemde yazılmış diğer hatırat, rapor ve kriptolar incelendiğinde, Morgenthau'nun bazı durumlarda gerçekleri işine geldiği gibi kurgulamakta tereddüt etmediği görülür. ABD Dışişleri arşivi ile Morgenthau'nun hatıratları arasında da keskin uyuşmazlıklar mevcuttur. Fakat Morgenthau anılarını yayınladığı tarihlerde o dönemin Dışişleri arşivlerindeki dosyaları incelemek araştırmacılar ve siviller için mümkün olmadığı için söz konusu uyuşmazlık yıllar sonra anlaşılabildi. Amerikan Başkanı W. Wilson'a olan yakınlığını kişisel çıkarları için kullanmakta tereddüt etmeyen Morgenthau, anılarında Siyonizm'e karşı olduğunu söylese de Filistin'de bir Yahudi Devleti'nin kurulması için aktif olarak çalışmıştır.

Morgenthau'nun özellikle İstanbul'daki elçilik yıllarını konu ettiği "*Secrets of the Bosphorus*" isimli hatırat niteliğindeki eseri bu çalışmaya temel kaynak teşkil edecektir. Bununla birlikte zikredilen bu eserin hemen her satırı doğruluğu bakımından mutlaka titizlikle incelenmesi gereken iddialarla doludur. Bahsedilen nedenden ötürü, zikredilen eserde Morgenthau tarafından ileri sürülen tüm iddialara yanıt vermek ya da doğruluklarını tarihi vesikalar ile test etmek yeni bir kitap yazmayı gerektirir. Makale formundaki bu çalışmanın kapsamı bilinçli olarak dar tutularak, detaylara fazla girilmekten kaçınılmış, özellikle tarihsel önemdeki olaylar karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Belirtilen sebeple, bu çalışmada sadece Morgenthau tarafından hikaye edilen belli başlı önemli iddialar ve bunları çürüten karşı deliller irdelenmeye çalışılacaktır.

Henry Morgenthau 26 Nisan 1856 tarihinde Almanya'nın Mannheim kentinde 11 çocuklu Yahudi bir ailenin dokuzuncu çocuğu olarak doğdu. Babası sigara ticareti yapmaktaydı; fakat Amerikan İç Savaşı nedeniyle işleri bozulmuştu. Morgenthau ailesi 1866 yılında New York'a göç etti. Kolombiya Hukuk Okulu'ndan mezun olan Morgenthau, avukat olarak çalışmaya başladı. 1882 yılında evlendi ve dört çocuğa sahip oldu. Başarılı bir avukat olan

3 E. F. Benson, "Crescent and Iron Cross" isimli propaganda kitabında Morgenthau ile benzer ifadeleri kullanır. Bkz. E. F. Benson, *Crescent and Iron Cross,* George H. Doran Company, Newyork 1918.

Morgenthau, aynı zamanda New York Reformist Yahudi Topluluğu'nun liderliğini de yürütmekteydi. 1911 yılında New York Serbest Yahudi Sinagog Topluluğu'nun kuruluş yıldönümünde daha sonra ABD Başkanı olacak olan Demokrat Parti adayı Woodrow Wilson ile tanıştı ve siyasete atılmaya karar verdi. Wilson seçildikten sonra ekonomiden sorumlu olarak görevlendirilmeyi beklerken, büyükelçi olarak İstanbul'a gönderildi[4]. Wilson, Yahudi bir elçinin Müslüman Türkler ile Amerika arasındaki ilişkilerin gelişimine katkıda bulunacağını düşünerek, daha önceki Yahudi elçiler Oscar Strauss ve Solomon Hirsch'den sonra böyle bir atama yapmayı tercih etmişti. Önce bu teklifi reddeden Morgenthau, Siyonist arkadaşlarının telkinleri ve Kudüs'e gerçekleştirmiş olduğu seyahatten sonra Wilson'un önerisini kabul etmeyi amaçlarına uygun gördü.

Morgenthau'nun kariyerinin en hareketli ve parlak günleri üç yıl yürüttüğü büyükelçiliği döneminde gerçekleşti. İstanbul'daki büyükelçilik yıllarında kaleme aldığı anılarında, bakanlığına gönderdiği raporlarda, Avrupa ve Amerika gazetelerinde yayınlattığı haberlerde tüm olayları kendi kurgulamasına göre ele aldığı, Türklere ve Almanlara karşı ırkçı bir yaklaşım sergilediği, olayların işine gelmeyen kısımlarını yazmamayı tercih ettiği ve işine gelen kısımları mübalağalı ifadelerle yansıttığı görülür. Morgenthau, İstanbul'da iken I. Dünya Savaşı çıktı ve 1915 Ermeni tehciri gerçekleşti. Ermeni tehcirinin ve olaylarının abartılı ve kurgu ifadelerle Amerika ve Avrupa kamuoyunda yayınlanmasına, Türklerin "barbar", "katil", "merhametsiz", "konuşulamaz" ve "bağnaz" gösterilmesine, Ermeni ve diğer isyancı gayrimüslimlerin ise; "masum", "zeki", "çalışkan", "mazlum Hıristiyanlar" şeklinde tanıtılmasına en büyük katkıyı Amerikan Büyükelçisi Morgenthau yaptı. Denilebilir ki, bugünkü Ermeni Tehcirinin soykırım olarak propaganda malzemesine dönüştürülmesinin ilk çalışmalarını Morgenthau yapmıştı. Söz konusu Türkler olduğunda haçlı zihniyetiyle davranarak koyu bir Hıristiyan milliyetçisi gibi hareket eden Morgenthau, Yahudiler söz konusu olduğunda özellikle Balkanlardaki

4 Henry Morgenthau in collaboration with French Strother, *All in Life Time,* Doubleday, Page and Company, New York, 1922. s. 1-2; http://en.wikipedia.org/wiki/Henry_Morgenthau,_Sr. [23/09/2011]. Henry Morgenthau'nun kaleme almış olduğu "*All in Life Time*" isimli hatırat niteliğindeki eseri tıpkı basım olarak ABD'de "*Ambassador Morgenthau's Story*" ismiyle 1919 yılında Doubleday, Page and Company tarafından yayınlanmıştır.

Hıristiyanları eleştirmekten geri durmamıştır. Morgenthau'nun olayları hikaye ediş tarzında benimsediği "benci" üslup kolaylıkla okuyucu tarafından fark edilir. Olayları hikaye ederken işine gelmeyen kısımları yazmamayı tercih ettiği gibi kahramanı olmadığı olayları bizzat kendisi yapmış gibi ya da içinde bulunduğu hadiselerin yönlendirici kahramanı kendisi imiş gibi yazdığı sıkça görülür.

1. Henry Morgenthau'nun Büyükelçi Olarak İstanbul'a Atanması ve Göreve Başlaması

Morgenthau Wilson'un teklifini kabul ettikten sonra, 4 Eylül 1913 tarihinde ataması Senato'da onaylandı. Senato onayından sonra Morgenthau Washington'a giderek kendisine tanınan yasal süre olan otuz gün içinde talimatlarını aldı ve Dışişleri Yakın Doğu İlişkileri Bölüm Şefi tarafından bir büyükelçinin hakları, dokunulmazlıkları, Osmanlı Devleti ile 1913 yılına kadar olan ilişkilerin seyri ve diğer hususlarda bilgilendirildi[5]. Ekim ayındaki görüşmede dönemin Dışişleri Bakanı[6] Jennings Bryan, Morgenthau'dan, Hz. İsa'nın Kudüs halkına hitap ettiğine inanılan Beatitude Dağı'na Amerikalıların yol yapabilmesi için imtiyaz koparmaya çalışmasını istedi[7].

Morgenthau İstanbul'a hareket etmeden önce Başkan Wilson ile de görüştü ve bu görüşmede Wilson tarafından kendisine, Osmanlı topraklarındaki Hıristiyanların ve kendi dindaşlarının (Yahudiler) da sorunları ile yakından ilgilenmesi talimatı verildi. En nihayet Morgenthau yola çıkmadan önce New York'taki misyoner şefleri tarafından bilgilendirildi ve Lahey'deki dünya Misyonerlik Konferansı'na katılmak üzere yola çıkmış olan misyoner şefleri ile Avrupa'ya kadar birlikte yolculuk yaptı. Bu yolculuk esnasında misyoner şefleri ile yapılan sohbet Morgenthau'nun düşünce sistemini derinden etkilemiştir[8].

---

5 Morgenthau, *All in Life*, s. 174; *New York Times*, "Morgenthau to go as Envoy to Turkey", August 13, 1913, s. 1.

6 ABD'nin Dışişleri teşkilat yapısı farklı olduğu için, Dışişleri Bakanı *Secretary of State* olarak isimlendirilmektedir. Bu çalışmada "Secretary of State"in Türkçe karşılığı olarak "*Dışişleri Bakanı*" ifadesi kullanılacaktır.

7 Morgenthau, *All in Life*, s. 174-175.

8 *A.g.e.*, s. 175-176.

Daha önce de söylendiği gibi, söz konusu nedenden ötürü Morgenthau'nun İstanbul'daki görevine başlamadan önce fikir yapısı üzerinde keskin etkileri bulunan ve İstanbul'a hareketine kadar Türkler hakkında edinmiş olduğu olumsuz görüşlerini perçinleyen en önemli olaylardan bir tanesi, misyoner şefleri ile yapmış olduğu yolculuk esnasındaki tek yanlı misyoner dezenformasyonudur. İstanbul'a vardıktan sonra Morgenthau'nun olaylara tek yanlı yaklaşımı ve misyonerler tarafından yönlendirilmesinin etkileri açıkça görülecektir. Örneğin, İstanbul'a gelişinden yaklaşık bir ay sonra, 23 Kasım 1913 tarihinde karısına yazdığı mektubunda Morgenthau misyonerlerin Osmanlı topraklarındaki çalışmalarından ve Robert Koleji'nin Bulgar ayaklanmasına olan katkılarından övgüyle bahsetmekteydi[9].

Morgenthau, İstanbul yolunda; Londra, Paris, Viyana'ya uğrayarak buradaki Amerikan ve Osmanlı elçiliklerini ziyaret etti. 27 Kasım 1913 tarihinde İstanbul'a ulaştı. İstanbul'a varış tarihi Şükran Günü'ne denk gelmişti. Morgenthau'yu elçilik maslahatgüzarı Hoffman Philip ve diğer elçilik çalışanları karşıladı[10]. Resmi görevine başladıktan sonra İttihat Terakki ileri gelenleri Talat[11], Cemal ve Enver Paşalar ile yakın ilişki kuran Morgenthau'yu, Elçilik rezidansında ziyaret edenler arasında Halide Edip (Adıvar) ve annesi de bulunmaktadır[12]. Bu arada Morgenthau, Talat Paşa ile sürekli olarak kendi evinde ve İstanbul'daki hahambaşı Hayim Nahum'un[13] evinde görüşmekte, bu

9 *A.g.e.,* s. 186.

10 *A.g.e.,* s. 177.

11 Morgenthau İstanbul'da bulunduğu süre içerisinde en çok Talat Paşa ile görüşmüş, amaçlarına ulaşmak için Talat Paşa ile olan hukukunu sürekli kullanmıştır. Anılarında, Talat Paşa'nın kendisi ile hemen her gün görüştüğünü ve dış politika konularını kendisi ile açıkça tartıştığını iddia etmektedir. Morgenthau, *Secret's of The Bosphorus*, s. 32.

12 Morgenthau, *All in Life,* s. 191; Bilindiği gibi Halide Edip (Adıvar) sonraki yıllarda, Mondros Ateşkesi sonrasında ilk olarak Amerikan mandacılığını savunan grubun içinde yer alacak, İstanbul'da iken Amerikan Yüksek Komiseri Amiral Mark Bristol ile sık sık görüşecek ve nihayet 1920 yılında Ankara'ya giderek milli mücadele saflarında yer alacaktır.

13 Bazı kaynaklar Talat Paşa'nın 1909-1910 yılları arasında Mason Locası'nın 33. Dereceden büyük üstadı olduğunu kaydetmektedir. Talat Paşa ile Morgenthau'nun Hahambaşı Hayim Nahum'un evinde görüşmesi İttihat Terakki ileri gelenleri ile bir Yahudi din adamı Nahum arasında yakın ilişki olduğunu göstermesi açısında ilginçtir. Hayim Nahum 1919 yılında Paris Barış Konferansı görüşmelerinde Türk heyetine danışmanlık yapmıştır. Bu dönemde İttihat Terakki iktidarda değildir ve Nahum'un yakın ilişkide olduğu Talat Paşa 1918 yılında diğer İttihat Terakki ileri gelenleri ile Türkiye'den ayrılmıştı. Hayim Nahum, Paris Barış

yolla İttihat Terakki üzerinde etkinlik kurmaya çalışmaktaydı. Morgenthau'nun ifadesine göre; Talat ve Enver Paşalar ise, kalkınma için Amerikan mucizesini Osmanlı topraklarında uygulamaya koymak amacıyla Morgenthau'nun fikirlerinden yararlanmak arzusundaydılar[14].

Morgenthau'nun anılarında adı en çok geçen İttihat Terakki ileri geleni Talat Paşa'dır. Buna rağmen Talat Paşa'nın anılarında Morgenthau'dan iki yerde bahsedilir. Cemal Paşa'nın anılarında ise Morgenthau ve bazı iddiaları hakkında detaylı bilgi bulmak mümkündür. Bilindiği gibi Morgenthau üç yıllık elçiliği süresince Talat Paşa ile olan hukukunu kullanarak amaçlarına ulaşmayı tercih etmiştir. Oysa daha sonra kaleme aldığı anılarında bir dönem yakın dostu olduğunu ifade ettiği Talat Paşa'yı itibarsızlaştıracak pek çok iddiada bulunmakta sakınca görmemiştir. Talat Paşa anılarında bu iddiaların bir kısmına cevap vermiştir. Talat Paşa, Sogomon Teyleryan isimli Ermeni bir komitacı tarafından 1921 yılında Berlin'de katledilmiştir. Talat Paşa'nın Ermeniler tarafından öldürülmesinde Morgenthau'nun da dolaylı sorumluluğu vardır. Çünkü Amerika ve Avrupa gazetelerinde Talat Paşa ve diğer İttihat Terakki ileri gelenlerini "acımasız Ermeni katilleri" olarak lanse eden yanlı propaganda yayınlarında Morgenthau'nun yadsınamaz katkısı ve yönlendirmesi mevcuttur.

Konferansı'nın 8 Ekim 1919 tarihindeki "Tam Yetkili Komiserlerin Oturumu"na katılarak Konferansa bir de bildiri sunmuştur. Nahum'un bildirisinde; Türk sorununun ele alınmasının ertelenmemesini, aksi takdirde Türkiye'nin mali olarak çökeceğini ve Anadolu içlerindeki karışıklığın engellenemeyeceğini ileri sürmüştür (Karışıklıktan "*disorder*" Milli Mücadele kastedilmektedir). Nahum'a göre; İstanbul Bolşevik ajanları ile kaynamaktadır ve en uygun çözüm Türkiye'nin belli bir süre Milletler Cemiyeti altında uluslararası kontrol ile yönetilmesidir. Nahum'un bu söylemi; o dönemde İstanbul'da kümelenerek değişik devletlerin güdüm idaresini savunan Türk aydınları ile aynı görüşte olduğunu göstermektedir. Nahum'un konferansta dile getirmiş olduğu en önemli konu başlıklarından bir tanesi Ermeniler için Amerikan güdümü istemesi ve diğeri Ateşkes'ten sonra geçen süre içerisinde artık Türkiye toprakları üzerinde cerrahi operasyon yapılmasının imkansız olduğunu dile getirmesidir. Yunanlılar ve İtalyanlar Anadolu'yu boşaltmadıkça barış sağlanamayacaktır. Mustafa Kemal Hareketi (Milli Mücadele) Ermeni ve Yunanlılara karşı değildir bilakis İmparatorluğun topraklarının parçalanmasını engellemeye çalışmaktadır. Nahum, Mustafa Kemal'in ordusunun sayısını da 40.000 iyi savaşabilecek durumda asker olarak kaydetmiştir. Hayim Nahum'un bildirisinin tam metni için bkz. *Minutes of the Meetings of the Commissioners Plenipotentiary,* October 8, 1919, 11 a.m. Views of Hain Nahum, Grand Rabbi of Turkey, *Papers Relating to Foreign Relations of US, The Paris Peace Conference 1919,* Volume XI, Government Printing Office, Washington 1945, s. 447-448.

14 Morgenthau, *All in Life,* s. 191, 198.

Taraflı yayın ve propaganda nedeniyle Talat Paşa ve diğer Osmanlı hükümet adamları Ermeni komitacılar için açık hedef durumuna düşmüşlerdir. Morgenthau'nun taraflı propagandist yaklaşımına örnek olmak üzere Amerika ve Avrupa gazetelerinde Ermeni olayları ile alakalı beyanlarından bir tanesine tercüme edilerek ileriki sayfalarda, Ermeniler ile ilgili kısımda yer verilmiştir.

Morgenthau'nun Talat Paşa ile ilgili iddialarından biri de, Paşa'nın Arap ileri gelenleri önünde kendisine her zamankinden farklı davrandığı; mesela bir gün Morgenthau ziyaretine gittiğinde, Talat Paşa'yı birkaç Arap ileri geleni ile otururken bulmuş ve kendisinden talep ettiği her şeyi Talat Paşa konukların önünde reddetmişti. Morgenthau'nun iddiasına göre; güya bu durum üzerine Talat Paşa'nın Arap ileri gelenlere bir büyükelçiyi bile reddedecek güçte olduğunu göstermeye çalıştığını ve rol yaptığını fark ederek Paşa'nın kulağına eğilmiş, Araplara kendisinin güçlü olduğunu göstermeye çalıştığını anladığını, böyle bir niyeti varsa kapının önünde beklemekte olan Avusturya Büyükelçisi'ni kullanabileceğini söylemiş. Güya Paşa da gülerek kendisine bir saat sonra gel demiş. Morgenthau bir saat sonra geri geldiğinde, Arap ileri gelenleri gitmiş, Talat Paşa'nın reddettiği tüm istekler bu sefer kabul edilmiş[15]. Fakat şunu ifade etmek gerekir ki Arap ileri gelenleri ile toplantı halinde iken I. Dünya Savaşı'na gidilen bir ortamda Morgenthau'nun içeri girebilmesi, iddia ettiği gibi tüm nezaket kurallarını hiçe sayarak, konukların önünde Talat Paşa'nın kulağına eğilip bir şeyler fısıldaması diplomatik teamüllere tamamen aykırıdır. Dolayısıyla elçinin bu anlattıklarının zihninde yarattığı hayali bir hadise olması kuvvetle muhtemeldir.

Morgenthau'ya göre, Talat Paşa zikredilen dönemde Osmanlı idaresindeki en güçlü figürdür ve Amerika'daki "Patronluk Sistemine -*Boss System*-" benzer olarak tüm İmparatorluğun patronu konumundadır. Talat Paşa ile olan yakın ilişkisine rağmen, Talat Paşa'nın Türk değil Bulgar kökenli olduğunu ve Müslümanlıktan ve diğer dinlerden de nefret ettiğini kendisine söylediğini iddia etmektedir[16]. Bu iddianın doğru olması mümkün değildir. Zaten Talat Paşa bu iddiayı kesin bir dille yalanlamakta ve babasının Balkan Savaşı'ndan sonra Bulgaristan'a bırakılan Karacalı Ali Kasabası'nda

---

15 Morgenthau, *Secret's of The Bosphorus,* s. 13-14.

16 *A.g.e.,* s. 12.

doğduğunu annesinin ise Kayserili olduğunu belirtmektedir. Talat Paşa’nın anne ve babası halis Türk ailesidir. Morgenthau’nun iddia ettiği gibi Karacalı Ali Kasabası’ndaki Türkler ile Pomakların ya da Bulgarların hiçbir ilişkisi yoktur. Ayrıca Talat Paşa anılarında kesin bir dille Müslüman olduğunu belirtmektedir. Cemal Paşa da; Talat Paşa, kendisi ve diğer arkadaşlarının Morgenthau’nun iddia ettiği gibi karanlıklardan gelmediğini, Türkiye ve Avrupa’daki üniversitelerden diplomalar aldıklarını hatta Morgenthau’nun iddiasının aksine Talat Paşa’nın hiçbir zaman posta müvezzii olmadığını söyler[17]. Görüldüğü gibi Morgenthau’nun Talat Paşa’ya dayandırarak kaydetmiş olduğu kurgu bilgiler bizzat Talat Paşa tarafından delilleri ile yalanlanmıştır.

Koyu bir Hıristiyan milliyetçisi olan Morgenthau, Osmanlı Devleti ile Hıristiyan vatandaşları ya da komşuları arasında bir anlaşmazlık çıktığında tereddüt etmeden Osmanlı Devleti’nin karşısında yer almıştır. 30 Mayıs 1913 tarihinde imzalanan Londra Antlaşması ile Midilli ve Sakız Adaları Yunanlılara bırakılmıştı. Her iki ada da, Ege Denizi’ne ve İzmir Limanı’na hâkim bir noktada idi ve Türk sınırları için güvenlik zafiyetine neden olmaktaydı. Donanmasını güçlü hale getirerek söz konusu adaları Yunanistan’dan geri almaya niyetlenen Hükümetin önündeki en büyük engel Amerika’nın Yunanistan’a iki savaş gemisini satma niyetiydi. Savaş gemilerinin satışı durumunda Ege Denizi’ndeki güç dengesi Yunanistan lehine değişecekti. Cemal Paşa’nın ve Washington Büyükelçisi Ahmet Rüstem Bey’in tüm çabalarına rağmen zikredilen satış engellenememiştir. Morgenthau anılarında açıkça söylemese de Başkan Wilson’a savaş gemilerinin Yunanistan’a satışı için tavsiyede bulunmuş olmalıdır. Çünkü Morgenthau’nun bildirdiğine göre; Wilson Türkiye’nin Sakız ve Midilli adalarını geri almak için Yunanlılara karşı savaş niyetinde olduğundan haberdardır ve bu nedenle gemilerin satışını tereddüt etmeden kabul etmiştir. Hadiselerin merkezindeki Büyükelçi olarak Morgenthau’nun Wilson’u Yunanlılar lehine bilgilendirmemiş olması imkânsızdır ve bu durum olayların mantık akışına aykırıdır. Zaten Morgenthau da hatıratında söz konusu satıştan duyduğu memnuniyeti dile getirmektedir[18].

---

17 *Talat Paşa’nın Anıları*, haz. Alpay Kabacalı, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2009[5], s. 27-28; Cemal Paşa, *a.g.e.*, s. 155-156.

18 *A.g.e.*, s. 33-35.

Morgenthau'nun misyonerler ile yakından ilgilendiği ve misyoner şefleri tarafından görevine başlamadan önce işlerine geldiği şekilde bilgilendirildiği daha önce söylenmişti. Bulgar ayaklanmasındaki etkinlik ve başarılarından güç alan misyonerlerin Morgenthau'nun İstanbul'da bulunduğu esnadaki amacı, Osmanlı uyruğu Ermenilerin isyan etmesi için gerekli zemini hazırlamak ve isyan edenlerin korunmasını sağlamaktı. Anadolu'daki misyoner müessese ve okulları bilinçli bir tercihle Ermenilerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde kurulmuştu. Morgenthau, göreve başlamasından hemen sonra misyonerler ile ilgilenmeye ve teşvik edilmelerinin Amerikan çıkarları için hayati önemini ortaya koyan raporlar kaleme almaya başladı[19]. Misyonerlerin Osmanlı ülkesindeki ilk organize geniş çaplı eğitim kurumu Robert Koleji'dir. Misyoner Cyrus Hamlin'in girişimleri ile 1863 yılında Amerikalı işadamı Christopher R. Robert tarafından kurulan Robert Koleji[20] 1875 yılında, Ermeni, Rum, Türk, Fransız, Amerikan, Bulgar, Yahudi ve diğer milletlerden yaklaşık 200 öğrenciye

---

19 Morgenthau, *All in Life*, s. 203, 211.

20 Misyonerler, Robert Koleji'ni kurma çalışmalarını 1857 yılında başlatmışlardı. Kolejin kurulması için önce Rumeli Hisarı yanında o dönemde Paris Büyükelçisi olan Ahmet Vefik Paşa'nın arazisi istenmiş; fakat A. Vefik Paşa arazisini satmaya razı olmamıştı. Bunun üzerine en iyi olabilecek ikinci yer, Kuruçeşme'de satın alınarak Robert Koleji'nin inşaatı planlanmıştı. Fakat A. Vefik Paşa bir yıl sonra arazisini satmaya razı olunca iki parça halinde Kolejin arsası 1.400 İngiliz Sterlini ödenerek satın alındı ve 1862 yılında inşaatın başlaması planlandı. Bu arada Kolej eğitime başlamıştı. Amerika'nın İstanbul'da bir kolej açmasına en büyük muhalefet Fransa, Rusya ve Roman Katolik Kilisesi'nden gelmekteydi. Misyonerler, Washington Ortaelçisi Bulak Bey'i de devreye sokarak Kolej inşaatı için izin almaya çalıştı. Gerekli izni sağlayacak olan *Padişah iradesi* 1868 yılında Amerikalı amiral Farragaut'un İstanbul ziyareti esnasında verildi. Robert Koleji'nin İngilizce eğitim verecek olmasına karşılık Fransızlar da 1868 yılında Fransızca eğitim verecek olan Galatasaray Lisesi'ni açmışlardır. Robert Koleji'nde öğrencilikten öğretmenliğe atanan ilk Osmanlı vatandaşları Hagopos Diyedciyan isimli Ermeni ve Petco Gorbanoff isimli Bulgar'dı. Kolej'de öğretmen olabilmek için misyonerlik eğitiminden geçme şartı vardı. Bilgi için bkz. George Washburn, *Fifty Years in Constantinople and Recollections of Robert College*, The University Press of Cambridge, Boston and New York 1909, s. 7, 8-13, 311; Bununla birlikte, Erdal Açıkses Washburn'un vermiş olduğu bu bilginin yanlış olduğunu ve Arsa'nın Serpuhi adında bir Ermeni'den kiralandığını söylemektedir. Erdal Açıkses, *Amerikalıların Harput'taki Misyonerlik Faaliyetleri*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2003, s. 53; Öğrencilikten yetişme ilk yerli öğretmenlerin bir Ermeni ve Bulgar olması bilinçli olarak yapılmış bir seçimdi. Kolej ilk yıllarda Türk öğrenci de kabul etmiş; fakat daha sonra büyük çoğunluğu, Ermeniler, Bulgarlar ve Rumlar oluşturmuştur; Samuel Sullivan Cox, *Bir Amerikan Diplomatının İstanbul Anıları 1885-1887*, çev. Gül Çağalı Güven, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2010, s. 290-291, 620-621.

eğitim vermekteydi[21]. Eğitim dili İngilizce olan Kolej daha önce de söylendiği gibi ileriki yıllarda Bulgar isyanının önderlerini yetiştirecektir. Morgenthau, Robert Koleji'nin Amerikan yönteminin Osmanlı topraklarına nasıl mükemmel bir şekilde nüfuz ettiğinin en güzel örneklerinden birisi olduğunu belirtmektedir[22]. Robert Koleji'nin Bulgar ayaklanmasındaki öncü rolü ve sonraki hadiselerdeki etkisi göz önüne alındığında Morgenthau'nun bu konudaki haklılığı açıkça ortaya çıkmaktadır.

Şöyle ki, Tanzimat Fermanı'ndan sonra Osmanlı ordusunun Avrupa tarzında örgütlenmesine ve modern silahları kullanarak başarılı olabilmesine yönelik çalışmalara hız verilmişti. Bu amaçla İngiliz ve Fransız askeri danışmanlar Osmanlı ordusunda görev yapmışlardı. 1877-1878 Osmanlı Rus savaşından sonra İngiltere Osmanlı Devleti'ni Rusya'ya karşı koruma politikasını terk etmeye başlamıştı. İngiltere'nin bu yaklaşımının da etkisiyle belirtilen tarihten itibaren Alman subaylar Osmanlı ordusunda istihdam edilerek modernizasyon çalışmalarının devamına başlanmıştı. Öyle ki, I. Dünya Savaşı'nın arifesi olan 1913 yılına gelindiğinde Osmanlı ordusu Alman subay ve eğiticiler tarafından eğitilerek Prusya modeline göre örgütlenmiş, Alman talim ve terbiyesi ile eğitilmişti. Savaşa gidilen bir ortamda bloklaşma ve gizli antlaşmaların imza edildiği bu tarihlerde İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı karşıtı blokta yer alacağının da kesinleşmesi ile Almanya'dan askeri bir misyonun bir antlaşma ile Türkiye'ye gelerek Osmanlı ordusunda geniş çaplı bir eğitim yürütmesine karar verildi[23]. General Liman Von Sanders bizzat Kayzer II. Wilhelm tarafından bu amaçla görevlendirilerek İstanbul'a gönderildi. Askeri misyon kontratını imzalamak üzere 14 Aralık 1913 tarihinde İstanbul'a gelerek görevine başlaması[24] Morgenthau'yu çok rahatsız etmişti. Ona göre, Liman Paşa'nın gelişi ile Kayzer'in Türk ordusunu Alman ordusuna ilhak etmeyi ve

---

21 *Mr. Maynard to Mr. Fish, Congress Executive Documents,* House of Representatives, 1875-1876, Legation of the USA, Constantinople, July 23, 1875, Government Printing Office, Washington 1876, s. 1306; Çağrı Erhan, *Türk-Amerikan İlişkilerinin Tarihsel Kökenleri*, İmge Kitabevi, Ankara 2001, s. 193; Washburn, *a.g.e.*, s. 1.

22 Morgenthau, *Secret's of The Bosphorus,* s. 38. "*… Robert College, an institution that represented America's conception of the way to "penetrate" the Turkish Empire…*".

23 Cemal Paşa, *Hatıralar,* haz. Alpay Kabacalı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2010[5], s. 82-83.

24 Limon Von Sanders, *Türkiye'de Beş Yıl*, çev. Eşref Bengi Özbilen, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2010, s. 7-9.

Osmanlı Devleti üzerindeki etkinliğini artırmayı amaçladığı açıkça ortaya çıkmıştı; çünkü I. Kolorduya kumanda edecek olan Liman Paşa'nın I. Kolordu İstanbul'da olduğu için böylece başkent İstanbul'u da denetim altına alması kaçınılmaz olacaktı[25].

Her ne kadar Liman Paşa anılarında, İstanbul'a gelişinin tamamen askeri amaçlı olduğunu ve kesinlikle siyasi bir niyet taşımadığını ileri sürse de[26], Liman Paşa'ya Almanya'da verilen görev tanımlaması içerisinde, askeri amaçların yanında siyasi amaçlar da vardı. Morgenthau'nun, Liman Paşa'nın İstanbul'u denetim altına alacağı iddiası zorlama bir yorumudur, çünkü böyle bir durum askeri harekât mantığı açısından mümkün değildi. Osmanlı idarecilerinin asıl amacı ordunun eğitilmesidir. Cemal Paşa da, Morgenthau'nun bu iddiasını yalanlayarak, amacın Alman eğitiminden geçecek olan I. Kolorduya zamana yayılarak diğer Türk subaylarının eğitime gönderilmesi ve bu sayede tüm ordunun eğitimden geçirilmesi olduğunu söyler. Cemal Paşa bizzat Morgenthau'nun ismini vererek bu iftiranın alçakça ve canice olduğunu belirtir[27].

Ayrıca, belirtilen dönemde İttihat Terakki liderlerinden özellikle Cemal Paşa'nın Liman Von Sanders'in siyasi amaçlarından haberdar olmadığı görülür. Çünkü, çıkacak bir savaşta İngiltere ve Fransa safında yer alınmasından yana olan Cemal Paşa son bir ümitle, Morgenthau'nun iddialarından sekiz ay sonra 1914 yılı Temmuz ortalarında Fransa'ya gitmişti. Şayet Terakki'nin üç liderinden biri olan Cemal Paşa, Liman Paşa'nın gelişinin siyasi yönünden haberdar olsaydı, Fransa'ya giderek ittifak arayışlarında bulunmaması gerekirdi. Zaten Fransa'nın ve dolayısıyla İngiltere'nin niyeti tamamen anlaşıldıktan sonra Almanya ile ittifak antlaşması I. Dünya Savaşı çıkmadan önceki aylarda müzakere edilerek imzalanmıştı[28].

Morgenthau'nun Liman Paşa ile ilgili naklettiği diğer olay Amerikan Elçiliğinde vermiş olduğu akşam yemeği ve protokol krizidir. Liman Paşa yemek protokolünde 13. sıraya oturtulmaktan rahatsız olmuştu. Morgenthau bu

---

25 Morgenthau, *Secret's of The Bosphorus*, s. 27.
26 Sanders, *a.g.e.*, s. 8.
27 Cemal Paşa, *a.g.e.*, s. 84.
28 *A.g.e.*, s. 120-141.

basit olayı anılarında detayları ile anlatarak Liman Paşa'yı itibarsızlaştırmaya çalışır[29]. Cemal Paşa, bahsedilen protokol anlaşmazlığını ve Liman Paşa'nın İstanbul'da bu çeşit askerlik dışı hareketlerini doğruladıktan sonra, Morgenthau'nun bu kadar basit bir olayı kasten abartılı olarak naklettiğini belirtmektedir[30]. Liman Paşa anılarında zikredilen olay hakkında bilgi vermez.

Morgenthau'nun anılarında hikaye ettiği olaylardan birisi de kapitülasyonların kaldırılması ve bu karar karşısındaki cansiperane direnişidir. Gerçekten de Morgenthau kapitülasyonların kaldırılacağı ilan edildikten sonra, bir büyükelçinin haddini ve görev tanımını aşan bir şekilde Babıali'yi protesto edecek kadar ileri gitmekte sakınca görmemişti[31]. Enver Paşa kapitülasyonların kaldırılması kararı yürürlüğe konulmadan önce Morgenthau ile görüşerek destek istemişti. Morgenthau ise, gümrük vergileri üzerindeki ticari kapitülasyonların tartışılabileceği; fakat adli kapitülasyonların kaldırılmasının kabul edilemeyeceği cevabını vermiş, Enver Paşa'nın Türk mahkemelerinde Amerikan yargıç görevlendirilmesi teklifini uygulanamayacağı için reddetmişti[32].

Kapitülasyonların tek taraflı olarak kaldırılması üzerine Morgenthau Osmanlı Devleti Dışişleri Bakanlığı'na göndermiş olduğu yazıda, kendisine gönderilen ve tüm kapitüler hakların 1 Ekim 1914 tarihi itibarıyla artık yürürlükte olmayacağını bildiren Bakanlık notasını aldığını; fakat ABD

---

29 Morgenthau, *Secret's of The Bosphorus*, s. 27-28.

30 Cemal Paşa, *a.g.e.*, s. 86-87.

31 Morgenthau, *Secret's of The Bosphorus*, s. 74-79; 1830 tarihli Ticaret ve Seyrüsefayin Antlaşması'nın dördüncü maddesi ile ABD'ye kapitüler haklar tanınmış, ABD Hükümeti geride kalan 84 yıl içinde bu hakları kendi istediği gibi tercüme ederek ve yorumlayarak kullanma cihetine gitmişti. Birinci Dünya Savaşına Merkezi İmparatorluklar safında katılan Osmanlı Devlet Yöneticileri savaş ortamındaki fırsattan yararlanarak yüzyıllar geçtikçe İmparatorluğun boynunda kanserleşmiş pranga durumuna gelen kapitülasyonları tek taraflı olarak kaldırmaya karar verdi. Kapitüler hakları en son elde eden büyük devlet olan ve özellikle misyoner okulları ile bu haklardan fazlası ile istifade eden ABD, kapitülasyonların tek taraflı olarak kaldırılmasını tanımayarak kapitüler hakların tekrar yürürlüğe konulabilmesi için mücadelesini Lozan Antlaşması süresince de sürdürecektir. Kapitülasyonlar ile ilgili Morgenthau ile ABD Dışişleri Bakanlığı'nın yazışmaları için bkz. *Ambassador Morgenthau to the Minister for Foreign Affairs,* Constantinople, September 18, 1914, *Papers Relating to Foreign Relations of US-1914,* Government Printing Office, Washington 1924, s. 1031.

32 Morgenthau, *Secret's of The Bosphorus*, s. 74-75.

Dışişleri Bakanlığından gelen talimatlara göre hükümetinin kapitülasyonların kaldırılmasını kabul etmediğini; Babıali'nin bu tek taraflı kararının Amerikan Hükümeti tarafından tanınmadığını bildirdi. Morgenthau, 18 Eylül tarihli karşı nota niteliğindeki ve henüz kapitülasyonların kaldırılma kararı yürürlüğe girmeden önce göndermiş olduğu mektubunda, Osmanlı Devleti'nin kapitülasyonları kaldırmaya hakkı olmadığını da özellikle belirtmekten geri durmamıştı[33]. Kapitülasyonların kaldırılması kararının yürürlüğe girmesinden elli yedi gün sonra, 26 Kasım'da Morgenthau'ya verilmiş olan cevapta, kapitüler haklardan doğan tüm imtiyazların artık ortadan kalktığı, yabancı uyrukların haklarını artık konsolosluklar vasıtasıyla değil, ilgili Osmanlı kurumları nezdinde aramak durumunda oldukları, Osmanlı iç hukuk yolları tüketilmeden konsoloslukların yabancı uyruklar lehine müdahilliğinin kabul edilmeyeceği bildirildi. Morgenthau'nun bir elçinin maksadını aşan üsluptaki sözlü notasına aynı sertlikle cevap vermekle birlikte, savaş ortamında ABD'nin düşmanlığını kazanmak istemeyen Babıali, cevabi mektubun son satırında çok özel durumlarda uygulamanın gözden geçirilebileceğini belirterek açık kapı bırakmayı da ihmal etmemişti[34].

ABD Dışişleri Bakanlığı ise, Washington Büyükelçisi Ahmet Rüstem Bey'e vermiş olduğu yazılı notada, kapitülasyonların tek taraflı olarak kaldırılmasını kabul etmediklerini ve kapitüler haklarından vazgeçmeyeceklerini bildirdi. Ahmet Rüstem Bey ise verdiği cevabi notada, bu tutumun Amerikan Hükümeti'nin Türkiye'nin bağımsızlığı üzerindeki kısıtlamaların kalkmasını kabul etmediği şeklinde yorumlanacağını bildirdi. İngiltere'nin İstanbul Büyükelçisi ise, Osmanlı'nın içişlerine artık karışılmaması talebini absürt bir istek olarak değerlendirmişti. Osmanlı Devleti'nin tarafsızlığını korumasını çıkarlarına uygun gören İtilaf Devletleri, büyükelçisinin aksine *Goben* ve *Breslau*'nun Alman mürettebatının İstanbul'dan kovulması ve tarafsızlığın

[33] *Ambassador Morgenthau to the Minister for Foreign Affairs,* Constantinople, September 18, 1914, *Papers Relating to Foreign Relations of US-1914,* Government Printing Office, Washington 1924, s. 1031.

[34] *The Minister for Foreign Affairs to Ambassador Morgenthau,* Sublime Porte, Constantinople, November 26, (1914), *Papers Relating to Foreign Relations of US-1914,* Government Printing Office, Washington 1924, s. 1302.

garanti edilmesi halinde adli kapitülasyonların kaldırılmasını görüşebilecekleri-ni bildirmişlerdi[35].

Morgenthau, *Goben* ve *Breslau*'nun 29 Ekim 1914 tarihinde Sivastopol ve Odesa limanlarını bombalamasından o dönemde Bahriye Nazırı olan Cemal Paşa'nın haberdar olmadığını ve bu olayı duyduğunda *Cercle d'Orient* Kulübü'nde kağıt oynadığını, hadiseyi duyunca şaşırdığını ve aynı akşam kendisine bombalama hadisesinden haberdar olmadığını itiraf ettiğini iddia etmektedir[36]. Cemal Paşa, belirtilen Kulüp'te oturduğunu doğruladıktan sonra, -Cemal Paşa Morgenthau'nun "*kağıt oynuyordu*" iddiası hakkında bilgi vermez- Osmanlı Devleti'ni harbe sokacak bombalama hadisesinden haberdar olduğunu; fakat hiçbir şey bilmiyormuş gibi davrandığını kaydetmekte, Morgenthau'nun tüm iddialarını yalanlamaktadır[37]. Morgenthau'nun diğer bir iddiası Almanya'nın yanında savaşa girilmesi hususunda Cemal Paşa ile Enver Paşa arasında anlaşmazlık çıktığı ve ikilinin birbirine tabanca ile ateş ettiği hususundadır ki, bu konuda Cemal Paşa, Morgenthau'yu mahalle dedikodularını yaymak suretiyle yalancılık yapmakla suçlayarak söz konusu hadiseyi kesinlikle reddetmektedir[38].

Morgenthau olayları hikaye ederken, Cemal Paşa'nın da söylediği gibi en aşağılık ifadeleri kullanarak Türk milletini yalancılıkla, hırsızlıkla suçlayıp, aşağılık ve ilkel korkaklar olarak nitelemekte sakınca görmez. Örneğin Abdülhamid'i "*Kızıl bir Canavar*"a benzetir, Türklerin Hıristiyanlara yıllarca "*aşağılık kâfir domuz*" muamelesi yaptığını, Hıristiyanları ve Avrupalı komşularını köpekleri ile denk tuttuklarını, bu sözün cenaze belgelerine bile geçtiğini iddia eder[39]. Oysa Morgenthau'dan önce, Abdülhamid döneminde 1885-1887 yılları arasında Amerika'nın İstanbul orta elçiliği görevinde bulunan

---

35 *The Secretary of State to the Turkish Ambassador*, Department of State, Washington, September 16, 1914, *Papers Relating to Foreign Relations of US-1914*, Government Printing Office, Washington 1922, s. 1094; *Sir L. Mallet to Sir Edward Grey*, Constantinople, August 20, 1914, *Correspondence Respecting Events Leading to the Rupture of Relations with Turkey*, Harrison and Sons, London 1914, s. 8; *Sir Edward Grey to Sir L. Mallet*, Foreign Office, September 16, 1914, Harrison and Sons, London 1914, s. 25.

36 Morgenthau, *Secrets of the Bosphorus*, s. 81.

37 Cemal Paşa, *a.g.e.*, s. 159-160.

38 *A.g.e.*, s. 155.

39 Morgenthau, *Secrets of the Bosphorus*, s. 180-192, 181.

Samuel Sullivan Cox, anılarında Abdülhamid'den ve Türklerden övgü ile bahsetmişti. Cox, II. Abdülhamid'in dingin bir vakar ve üstün zekâ adamı olduğunu söyleyerek, onu çalışkan ve adil bir sultan olarak nitelemişti[40].

Morgenthau'nun hakaretlerinden payını oldukça şiddetli bir şekilde alan ve saflığı dolayısıyla alay konusu edilen kişilerden birisi de dönemin İstanbul Polis Müdürü Bedri Bey'dir. Morgenthau'nun iddiasına göre, daha sonra Morgenthau tarafından yazılacak kitapta kötü adam olarak tanıtılmaktan çekinen Bedri Bey, iyi bir polis müdürü olarak yazılabilmek için Morgenthau'ya elinden gelen tüm kolaylıkları sağlamıştı. Morgenthau, Bedri Bey'i amaçlarına uygun bir şekilde kullanabilmek için kurnazca bir yöntem takip etmiş, iddiasına göre Bedri Bey'in fotoğrafının ve övücü haberinin New York Times'ta yayınlanmasını sağlamıştır (Ek I). Morgenthau ilgili haberin ve fotoğrafın yer aldığı gazete kupürünü de Bedri Bey'e vermişti. Hatırattaki tasvirden, iyi niyetli saf bir insan olduğu belli olan Bedri Bey, Morgenthau'nun iddiasına göre aylarca bu haber kupürünü cebinde saklayarak, gururla tüm arkadaşlarına göstermişti[41]. Polis müdürü üzerindeki etkinlik, savaş günlerinde Morgenthau'nun diğer Hıristiyanlar nezdinde kahraman olmasını sağlamıştır ya da Morgenthau olayları bu şekilde nakletmeyi uygun görmüştür. Polis Müdürü Bedri Bey, savaş yılları ve sonrasındaki karışıklık ortamında hiçbir zaman anılarını yazma fırsatı elde edemedi, belki de Morgenthau'nun kendi hakkında yazdığı alaycı ifadelerden haberdar bile olmadan hayata veda etti.

---

40 Cox, *a.g.e.*, s. 26. II. Abdülhamit hakkında detaylı bilgi için bkz. Cox, *a.g.e.*, s. 7-166.

41 Morgenthau, *Secrets of the Bosphorus*, s. 99-102, 130; Morgenthau gerçekten de New York Times'da Bedri Bey ile ilgili bir haber yayınlattırmıştır. Haber Times Gazetesinin arşivlerinde bulunmaktadır ve makale ekine konulmuştur. Ancak Times'ta "Curb White Slavery in Constantinople-Ambassador Morgenthau's Efforts Effectively Seconded by the Sultan's Police" başlığıyla yayınlattırılan haber, Bedri Bey'den ziyade Morgenthau'yu övmekte idi ve haberde Bedri Bey'in Morgenthau ile işbirliği içerisinde çalışarak gerekli delilleri topladığı ve bu sayede İstanbul'daki beyaz kadın ticaretinin engellendiği yazılmakta idi. Haber, New York Times'ın dördüncü sayfasının üst orta kısmında küçük bir sütun şeklinde yer almıştı. Gazete Haberinde Morgenthau'nun iddia ettiği gibi Bedri Bey'in fotoğrafı yoktur. Morgenthau bahsetmekte olduğu haberi başka bir Amerikan gazetesinde fotoğraflı olarak yayınlatmamış ya da gazete ismini yanlışlıkla New York Times olarak belirtmemiş ise muhtemelen bu olayı da abartarak nakletmektedir. *New York Times*, "Curb White Slavery in Constantinople Ambassador Morgenthau's Efforts Effectively Seconded by the Sultan's Police", February 27, 1915, s. 4.

Morgenthau hatıratında, 13 Kasım'da V. Mehmed tarafından yayınlanmış olan Cihad ilanını tüm Hıristiyanların öldürülme emri olarak anlatır ve zaten Kur'an-ı Kerimin de tüm Hıristiyanların öldürülmesini emrettiğini belirtir[42]. Morgenthau ya hayatında hiç Kur'an-ı Kerim tercümesi okumamıştır ya da Kutsal Kitap'ın sabit ve açık hükümlerini bile işine geldiği gibi yorumlayarak propaganda yapmakta sakınca görmemektedir. Bu olay bile Morgenthau'nun Müslümanlara ve Türklere karşı yaklaşımında ne kadar taraflı ve dinsel akıl tutulması ile hareket ettiğini göstermesi açısından önemlidir.

Morgenthau'nun en büyük hayal kırıklıklarından birisi de Çanakkale Zaferi'dir. Anadolu'nun savunması için son kale niteliğindeki Çanakkale'deki destansı direniş, Morgenthau'nun hoşuna gitmemiş, büyük istekle arzuladığı İngiliz zaferini geciktirmiştir. Beklentilerinin karşılanmamış olması, Morgenthau'nun Çanakkale Zaferi'ni küçümseme cihetine gitmesine neden olmuştur. Güya İtilaf Devletleri Donanması 18 Mart'taki mağlubiyetin ertesi günü tekrar denemede bulunsa idi, Çanakkale'yi geçip ellerini kollarını sallayarak İstanbul'a ulaşmaları kolaylıkla mümkün olacaktı. Morgenthau'ya göre deniz savaşlarında donanmaları ile geri çekilerek İtilaf devletleri büyük zaferin kıyısından dönmüşlerdir[43]. Oysa gerçekler, Morgenthau'nun iddialarının tamamen aksidir. Tüm savaşım güçleri ile Çanakkale Boğazı'nı yarmayı deneyen İtilaf Devletleri ortak donanması, kesin bir yenilgi almış ve Çanakkale'nin geçilemez olduğunu büyük kayıplarla tecrübe etmiştir. Hadiselerin seyri şayet Morgenthau'nun iddia ettiği gibi olsa idi, deniz savaşlarının ertesinde muazzam bir ateş ve insan gücü ile yürütülen kara savaşlarının zorlanmadan başarıya ulaşması beklenirdi. Halbuki Morgenthau'nun çok güvendiği İtilaf Devletleri, deniz savaşlarından sonra kara savaşlarında da Çanakkale de bir kez daha yenilmekten kurtulamamışlardır.

Morgenthau'nun en önemli ilgi alanlarından birisi de II. Abdülhamid'in 1880 yılında yayınlamış olduğu *irade* ile toplu olarak Filistin topraklarına yerleşmeleri yasaklanmış olan[44] Yahudi dindaşlarının sorunlarının çözülmesiydi. Daha önce ifade edildiği gibi büyükelçilik görevini de Kudüs'ü

42 Morgenthau, *Secrets of the Bosphorus,* s. 109-110.
43 *A.g.e.,* s. 143-144.
44 Vahdettin Engin*, Pazarlık,* Yeditepe Yayınları, İstanbul 2010[7], s. 22.

ziyaret ettikten sonra kabul etmişti. Bu amaçla 1914 yılında Filistin'e bir gezi yaparak Kutsal yerleri ziyaret etti ve kendi deyimi ile böylece bölgedeki Türk idarecilere Amerikan desteğinin Filistin'e yerleşmeleri zorlaştırılan Yahudilerin arkasında olduğunu göstermiş oldu. Bu ziyarette bazı misyoner şefleri de Morgenthau'ya eşlik etmiş, yolculuğu süresince elinden geldiğince güzergâhı üzerindeki tüm misyoner müesseselerini ziyaret ederek bu kurumlara Amerikan desteğini göstermişti[45]. Kutsal topraklara gerçekleştirdiği ziyaret esnasında Mısır Hıdivi Abbas Hilmi Paşa ile de görüşen Morgenthau, İngiliz işgali altındaki Mısır'ın çok iyi durumda olduğunu ileri sürmektedir. Burada İngilizlerin Mısır'ı işgalini yasallaştırmaya çalışan Morgenthau, A. Hilmi Paşa'nın kardeşi Ali Mehmed'in kendisine İttihat Terakki'den nefret ettiğini söylediğini iddia etmektedir[46]. Mısırlıların İngiliz işgali altında yaşamaktan memnun olduklarını da belirtmektedir.

William Yale, Morgenthau'nun 1914 yılında Filistin'e gerçekleştirmiş olduğu yolculuğunda Mısır Hıdivi Abbas Hilmi Paşa ile yaptığı görüşmede, Siyonistlerin Osmanlı İdaresi ile (İttihat Terakki) anlaşarak amaçlarına ulaşmasının -*Filistin'de bir Yahudi Devleti kurmalarına izin verilmesinin*- yakın olduğunu söylemişti[47]. Yale'in bu iddiasına rağmen, Morgenthau anılarında, zikredilen konuşma hakkında bilgi vermemektedir.

Morgenthau'nun pek bilinmeyen bir iddiası ise, kendisine Osmanlı Devleti Bakanlar Kurulu'nda bakanlık teklifi yapılmış olmasıdır. *New York Times*'ta Morgenthau'ya dayandırılarak 1916 Mart'ında verilen bir habere göre, İttihat Terakki ileri gelenleri, Morgenthau'dan Türk ekonomisinin düzeltilmesi için yardım talep etmiş ve Filistin, Suriye topraklarını gezmesini istemişti. Morgenthau anılarında, İttihat Terakki'nin mali yardım talebinden bahseder; fakat Filistin'e bu amaçla gittiğini söylemez[48]. Morgenthau'nun gazete haberinde yer alan iddiasına göre, Filistin gezisi dönüşü Bakanlar Kurulu'na bir rapor sunmuş ve İttihat Terakki ileri gelenleri kendisinden Ticaret ve Tarım Bakanı olarak kabineye katılmasını istemişlerdi; fakat kendisi Amerikan

45 Morgenthau, *All in Life*, s. 212-216, 234-233.
46 *A.g.e.,* s. 222-223.
47 William Yale, "Ambassador Henry Morgenthau's Special Mission of 1917", *World Politics,* I/3, April 1949, s. 309.
48 Morgenthau, *Secrets of the Bosphorus*, s. 21-25.

Büyükelçiliği görevinin daha önemli olduğunu söyleyerek bu teklifi kabul etmemiş, buna karşın güya kendisine iki görevi de aynı anda yürütebileceği söylenmişti. Morgenthau bu iddiayı 2 Mart 1916 tarihindeki 1.400 tüccarın katılmış olduğu Amerikan Tüccarlar Birliği toplantısında yaptığı konuşmasında ileri sürmüştü[49] (Ek-4).

Morgenthau’nun burada bir kez daha tarihi hadiselerin gerçekliğini işine geldiği gibi değiştirerek kendisini öne çıkardığı ve Amerikalı tüccarlar önünde popülaritesini yükseltmeye çalıştığı görülmektedir. Kaldı ki ihtiraslı bir kişiliğe sahip olan elçinin şayet gerçekten varsa bu teklifi hemen kabul etmesi beklenirdi. Bahsedilen olay Morgenthau’nun diğer bir kurgu iddiası değilse, Filistin gezisinden hemen sonra gerçekleşmiş olmalıdır ve başka bilinen hiçbir kaynakta yer almamaktadır.

2. Henry Morgenthau ve Ermeni Olayları

Bugün halen tartışılan 1915 Tehcir hadisesinin abartılı rakam ve iddialarla dünya kamuoyunu propaganda bombardımanına tutması büyük oranda Osmanlı topraklarındaki misyonerler ve Morgenthau sayesinde mümkün olmuştur. Buna örnek olarak Morgenthau’nun 1917 yılında Kızıl Haç Dergisi’ne yazdığı makale verilebilir. Burada milyonlarca Hıristiyan’ı ve Ermenileri katleden elleri kanlı Türklere karşı işbirliğine çağırmaktaydı. Okuyanın kanını donduran makalenin sonuç kısmı şu şekildedir:

“... Acımasız terörizm -insanlık dışı işkence- (Ermeni) kadınları haremlere hapseden, -masum kız çocuklarını ahlaksızlığa sürükleyen, her birini sekiz sente satan- yüz binlercesinin katledildiği, diğer yüz binlercesinin çöllerde tehcire ve açlığa mahkum edildiği –yüzlerce köyü ve şehri tahrip eden- tüm bu şeytanca planlarla Ermenileri, Rumları ve Suriyeli Hıristiyanları yok etmeyi amaçlayan Türkler cezasız mı kalacak? Türklerin, bizim korkaklığımız ve çekingenliğimizden yararlanarak bütün Hıristiyanlara “kâfir Köpekler” olarak davranmasına izin verecek miyiz? Ya da, adım adım harekete geçerek bu Eski Hıristiyan uygarlığının kalıntılarının Türklerin yırtıcı (kullanılan İngilizce

49 *New York Times*, “Asked Morgenthau in Turkish Cabinet”, March 3, 1916, s. 4.

kelime "fang" köpek dişi anlamına da gelmektedir)dişlerinden kurtulması için çalışacak mıyız ?"[50]

Buna benzer yazı ve iddialarını daha sonraki yıllarda da devam ettirmiştir. Morgenthau'nun anılarını ve Avrupa gazetelerinde çıkan beyanlarını okuyan Cemal Paşa, beş yüz binden fazla savunmasız Müslüman Türk'ün Balkanlarda Sırplar, Yunanlılar ve Bulgarlar tarafından katline, Morgenthau ile Avrupa'nın seyirci kaldığını söyler. Cemal Paşa Morgenthau'yu şu şekilde eleştirir:

"... Umumi Harp sırasında Türkiye'de yapılan Ermeni kırımı vesilesiyle Türkler ve umumiyetle Müslümanlar hakkında ağza alınmayacak küfür ve hakaretleri kullanmaktan çekinmeyen ve her bir satırının derin bir kin ve düşmanlık hissinin kötü mahsulü olduğuna hiç şüphemiz olmayan Amerika'nın mahut sefiri Morgenthau, bir kere de Makedonya zulümlerini incelese de, sonra eserini bir daha okusa, vicdanı karşısında hiçbir utanç duymayacak mıdır?..."[51]

Görüldüğü gibi Cemal Paşa, Morgenthau, misyonerler ve diğer taraflı Avrupalıların ektiği kin tohumlarının bir gün katline neden olacağını biliyormuşçasına cevap verme gereği duymuştu.

Morgenthau, Ermeni isyanlarını ve Türk, Kürt köylerinin basılarak masumların öldürülmesini, "Ermeni Devrimi" olarak niteler. Ermeni olaylarını hatıratında; *"The murder of a Nation-Bir Ulusun Katletilmesi", "Talaat Says Why He Annihilates the Armenians-Talat Ermenileri Niçin Yok ettiğini Anlattı", Enver Pasha Disscusses the Armenians-Enver Paşa ile Ermenileri Görüştük", "I Shall do Nothing for the Armenians Says the German Ambassador-Alman Büyükelçisi Ermeniler için Hiçbir Şey Yapamayacağını Söyledi", "Enver Again*

50 Morgenthau, *All in Life,* s. 288. Kızıl Haç Dergisi'nde Morgenthau'nun yazısının yayınlandığı yıllarda I. Dünya Savaşı halen devam etmekteydi ve maalesef Türk Ulusu için tüm aşağılayıcı ifadeleri kullanmakta sakınca görmeyen Morgenthau üç yıl büyükelçi sıfatıyla Amerika Birleşik Devletleri'ni Türkiye'de temsil etmişti. I. Dünya Savaşı bittikten sonra Morgenthau, Paris Barış Konferansı görüşmelerine katılacak ve Türk toprakları üzerinde bir Ermeni devleti kurulması için aktif olarak çalışacaktır. Benzer haberler sürekli olarak Morgenthau'nun da yönlendirmesi ile diğer Amerikan gazetelerinde yayınlanmakta idi. *New York Times,* "An Autocratic Trimuvirate", September 14, 1915, s. 1; Henry Morgenthau, *New York Times,* "A Vision of the Red Cross After the War", December 18, 1917.

51 Cemal Paşa, *a.g.e.*, s. 89.

Moves for Peace – Farewell to the Sultan and to Turkey-Enver'in tekrar Barış Girişiminde Bulunması-Sultan'a ve Türkiye'ye Veda", adlı beş ayrı başlık altında ele alır[52]. Ona göre; öldürülen Ermeni askerler silahsız sivillerdi. Türk jandarmaları köylerde silah araması yaparken kiliselere girmiş, sunakları tahrip etmiş, Hıristiyan sekramentleri ile dalga geçmişlerdi[53]. Morgenthau bu girizgâhı daha sonra gerçekleşecek olan Ermeni saldırı ve katliamlarına yasal zemin hazırlamak ve Avrupa'daki Hıristiyanların dini duygularını ajite ederek Türklere karşı ortak cephe oluşturmalarını sağlamak amacıyla yapmaktaydı.

Robert L. Daniel, 1914 Eylül'ünde Osmanlı Hükümeti'nin tek taraflı olarak ABD ile imzalamış olduğu Ticaret ve Seyrüsefayin Antlaşması'nı (kapitülasyonların temel alındığı antlaşma) tek taraflı olarak yürürlükten kaldırması sonucunda bozulan ABD ile Türkiye arasındaki ilişkilerin yeniden düzene oturtulması için çalışmalar yapılmaktaydı demektedir. Bu arada 1915 yılında tüm diplomatik yazışma ve görüşmelerde birincil duruma gelen Ermeni sorunu ortaya çıkmış ve iki ülke arasındaki ilişkiler 13 yıllık bir kesintiye uğramıştır[54]. Ermeni olaylarının iki ülke ilişkilerini bu kadar derinden etkilemesi biraz da Büyükelçi Morgenthau sayesinde olmuştur. R. L. Daniel'e göre; bu dönemde Türkler aleyhine ve Ermeniler lehine sürekli abartılı kurgu propagandalar yapılmakta, Morgenthau ve misyoner teşkilatları Türk karşıtı propagandanın yayılması için aktif olarak çalışmaktaydılar[55]. Oysa Hınçak çeteleri I. Dünya Savaşı'nda Rus ordusunda savaşan Ermeni gönüllülerine

---

52 Morgenthau, *Secrets of the Bosphorus,* s. 198-203.

53 *A.g.e.,* s. 198-260.

54 *Washington Post,* "100.000 Thousand Armenians sent to exile, Massacre victims put at 10.000", August 11, 1915, s. 11; *Washington Post,* "Plea for Armenians, 800.000 Victims of Turks", July 3, 1916, s. 2; *Chicago Daily Tribune,* "The Honors in Armenia", October 14, 1915, s. 6.

55 Robert L. Daniel, "The Armenian Question and American-Turkish Relations, 1914-1927", *The Mississippi Valley Historical Review,* ILVI/2 (Eylül 1959), 252-254; Örneğin misyoner Cole 1878 yılında Erzurum'da Türklerin Hıristiyanları her yerde tehdit ettiklerini ve öldürdüklerini rapor etmişti. Bkz. *Translation of telegram referred to in Mr. Cole [Missioner] to Mr. Maynard,* Erzeroum, September 10, 1878, *Index to the Executive Documents, 1878-'79,* Volume I, Government Printing Office, Washington 1879, s. 912; *New York Times,* "Appeal to Turkey to stop Massacres", April 28, 1915, s. 2; *New York Times,* Vahan Cardashian, "Turkey's Account with Civilization", June 26, 1916; *Los Angeles Times,* "Ask Wilson to stop Armenian Massacres", October 15, 1915, s. I1; *Los Angeles Times,* "Kill Armenians by the Thousands", May 1, 1916, s. I2.

yardım etmek amacıyla Amerika'da toplantılar düzenlemekte ve gönüllü askerlere gönderilmek üzere bağışlar toplamaktaydı[56]. Morgenthau'nun merkeze göndermiş olduğu rapora göre; I. Dünya Savaşı'na girdikten hemen sonra Enver Paşa tarafından yürütülen Sarıkamış Harekâtı'nda özellikle Hınçak çetelerine üye Ermeniler, Rus ordusuna yardım etmişler ve harekâtın başarısız olmasını sağlamışlardı[57]. Bu olay üzerine, bugün özellikle diaspora Ermenileri tarafından halen gündemde tutulan tehcir olayı gerçekleşmiştir.

Tüm bu gerçeklere rağmen Morgenthau Türklerin Ermenileri acımasızca katlettiği propagandasının yayılması için hayatı boyunca büyük gayret göstermiştir[58] (Ek-3). Oysa 1916 yılında Amerika'ya dönerken Alman Dışişleri Müsteşarı Zimmerman ile bir görüşme gerçekleştirmişti. Bu görüşmede Zimmerman, Morgenthau'nun tepkisini ölçmek amacıyla, Amerika savaşta karşı cepheye dahil olursa Amerika'daki Almanların başkaldırabileceği duyumlarını aldığını söylediğinde; böyle bir teşebbüsün hemen en sert şekilde cezalandırılacağını ilan etmekte tereddüt etmemişti[59]. Morgenthau, burada büyük bir çelişkiye düşmüştür; isyancı Alman Amerika vatandaşlarının en şiddetli şekilde cezalandırılacağını ilan etmeyi normal gören Morgenthau, düşmanı ile işbirliği yapıp, vatandaşlarını öldüren, düşman karşısında zaafiyete neden olan Ermeniler söz konusu olunca Osmanlı Devleti'ni katliamla suçlamaktadır. Cemal Paşa da bu olay ile ilgili olarak Morgenthau'ya vermiş olduğu cevabında, kendisi için Türklerin ve Kürtlerin canının hiç mi değer ifade etmediğini sormaktadır[60]. Morgenthau'nun aksine, 1915 yılındaki Tehcir Kanunu Ermenilerin Osmanlı Devleti'ne karşı sadakatsizliklerinden dolayı haklı

---

56 *Los Angeles Times*, "Give for Armenians now Fighting Turks", February 8, 1915, s. II1.

57 *The Ambassador in Turkey (Morgenthau) to the Secretary of State,* Constantinople, November 18, 1915, *Papers Relating to Foreign Relations of US, The Lansing Papers 1914-1920,* Volume I, Government Printing Office, Washington 1939, s. 767; Ovannes Kaçaznuni, *Taşnak Partisi'nin Yapacağı Bir Şey Yok (1923 Parti Konferansı'na Rapor),* Kaynak Yayınları, İstanbul 2006[7], s. 11-14.

58 *New York Times,* "Admires Morgenthau Plan", September 15, 1915, s. 2.

59 Morgenthau, *Secrets of the Bosphorus,* s. 263.

60 Cemal Paşa, *a.g.e.*, s. 412.

gören Amerikan Hükümeti tehcir esnasındaki düzensizlik ve ölümler nedeni ile olaya müdahil olunması gerektiği fikrindeydi[61].

Amerikan elçisi Morgenthau, her fırsatta misyonerler, misyon teşkilatları ve azınlıklar ile ilgili hadiselere de müdahil olmaktaydı. Morgenthau’nun Filistin ve Suriye’deki hadiselere müdahil olmasına bu bölgenin komutanı olan Cemal Paşa izin vermemekteydi[62]. Morgenthau’nun raporlarına göre; 1915 yılı sonlarında Enver Paşa kendisine Başkan Wilson’un savaşan taraflar arasında barış yapılması için aracılık yapması talebini iletmişti. Bu görüşmeden Avusturya Büyükelçisi de haberdardı. Morgenthau 14 Ocak 1916 tarihinde İstanbul’daki görevinden ayrılmıştır[63]. I. Dünya Savaşı’ndan sonra Morgenthau, Ermenistan üzerine bir Amerikan güdümü kurulması ve dolayısıyla Anadolu’da bir Ermeni Devletinin temellerinin atılması için aktif olarak çalışmıştır[64].

Sonuç

Osmanlı Devleti ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki ilişkiler Ermeni olayları ve misyoner müesseseleri üzerindeki anlaşmazlıklar nedeniyle bozulduğu bir dönemde Başkan Wilson, Yahudi kökenli Morgenthau’yu, bozulan ilişkileri düzeltmek amacı ile büyükelçi olarak İstanbul’a atadı. Özellikle Osmanlı denizlerindeki ticari çıkarlar ve tüm Osmanlı ülkesine yayılmış olan misyoner müesseselerinin varlığı, Wilson’u ilişkileri düzeltmeye mecbur etmişti.

Üç yıldan daha az bir süre İstanbul’da büyükelçilik görevini yürüten Morgenthau, Amerika’ya bozuk ilişkileri enkaza dönüştürmeyi başarmış olarak

---

61 *The Secretary of State to the President Wilson,* Washington, November, 21, 1916, *Papers Relating to Foreign Relations of US, The Lansing Papers 1914-1920,* Volume I, Government Printing Office, Washington 1939, s. 42.

62 *The Ambassador in Turkey (Morgenthau) to the Secretary of State,* Constantinople, November 4, 1915, *Papers Relating to Foreign Relations of US, The Lansing Papers 1914-1920,* Volume I, Government Printing Office, Washington 1939, s. 764.

63 *The Ambassador in Turkey (Morgenthau) to the Secretary of State,* Constantinople, December 1, 1915, *Papers Relating to Foreign Relations of US, The Lansing Papers 1914-1920,* Volume I, Government Printing Office, Washington 1939, s. 769, 73.

64 Henry Morgenthau, “The Attitude of the United States toward Europe”, *Annals of the American Academy of Political and Social Science,* Vol. 96, The Place of the United States in a World Organization for the Maintenance of Peace (Temmuz 1921), s. 68-69.

döndü. Osmanlı Devleti nezdinde ABD'yi temsil eden son Yahudi ve sondan ikinci büyükelçi olan Morgenthau, aslında tarihi bir misyon üstlenmişti. Oysa taraflı tutumları ve bağnazlık derecesine varan dinsel ön yargıları, Morgenthau'nun bu misyonun altında ezilmesine neden oldu. Morgenthau Türklerden ve Almanlardan nefretinde o kadar ileri gitmiş, her iki ulus için o kadar bayağı ifadeler kullanmıştı ki, vatandaşı tarihçiler tarafından bile, Amerikan savaş makinesinin propagandasını yaptığı için sıkça eleştirildi.

Morgenthau, o dönemde yaşanan olayların örgüsünü mutlaka kendisini kahramanlaştıracak şekilde kurmaya özen gösterdi. Jakoben bir yaklaşımla amacına ulaşmak için, ihtiyaç duyduğunda, olmamış hadiseleri olmuş gibi kurgulamakta sakınca görmedi. Büyükelçilik gibi bir unvana sahip olduğu için, Amerika ve Avrupa kamuoyunu kolaylıkla yönlendirdi, içine düştüğü çelişkileri umursamadı. Morgenthau'nun eserleri ve makaleleri incelendiğinde, kafasında bir tiyatro oynattığı görülür. Kendisi, her hadisede durumu kurtaran kahramanı oynarken, hadiselerin içindeki rolleri belli olan diğer kişiler, her zaman kötü adamdı.

Morgenthau'nun adlarından en çok bahsettiği kahramanlardan hiçbirisi, örneğin ne Alman Büyükelçisi Wangenheim, I. Ordu Komutanı Liman Von Sanders, Avusturya Büyükelçisi Pallavicini, Talat Paşa, Enver Paşa, Cemal Paşa ve ne de İstanbul'un saf Polis Müdürü Bedri Bey, onun kolaylıkla ulaşabildiği medya araçlarına asla sahip değillerdi. Savaş ortamında kendileri hakkında ileri sürülen çoğu kurgu iddialara cevap verecek fırsatı dahi bulamadılar. Sadece Cemal Paşa, Morgenthau'nun İstanbul günlerini hikaye ettiği *"Secrets of the Bosphorus"* isimli kitabını görebilme ve sınırlı da olsa bazı iddialara yanıt verme şansına sahip oldu.

Sonuç olarak, Morgenthau'nun hesaba katmadığı, tarihin yargıçlığı gerçekleri zaman içinde ortaya çıkardı. Kurgu iddiaların kaçınılmaz olarak içine düştüğü çelişkiler yumağı yeni belgeler ışığında çözüldükçe, gerçeklerin Morgenthau'nun yazdıklarından çok farklı olduğu görüldü. İstanbul'a ilişkileri düzeltmeye gönderilen Büyükelçi, aslında güvenilmez bir mizaca ve kontrol edilemez ihtirasların şekillendirdiği bir kişiliğe sahipti ve ilişkileri olduğundan daha kötü hale getirmişti.

Kaynakça

Gazeteler

New York Times
Washington Post
Los Angeles Times
Chicago Daily Tribune

Kitaplar

Açıkses, Erdal, *Amerikalıların Harput'taki Misyonerlik Faaliyetleri*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2003.

Benson, E. F., *Crescent and Iron Cross/Hilal ve Demir Haç*, George H. Doran Company, New York 1918.

Cardashian, Vahan, "Turkey's Account with Civilization/Türkiye'nin Medeniyetle İmtihanı", *New York Times*, June 26 1916.

Cemal Paşa, *Hatıralar,* haz. Alpay Kabacalı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2010[5].

Congress Executive Documents, *Mr. Maynard to Mr. Fish*, House of Representatives, 1875-1876, Legation of the USA, Constantinople, July 23 1875, Government Printing Office, Washington 1876.

Correspondence Respecting Events Leading to the Rupture of Relations with Turkey, *Sir L. Mallet to Sir Edward Grey*, Constantinople, August 20, 1914, Harrison and Sons, London 1914.

Cox, Samuel Sullivan, *Bir Amerikan Diplomatının İstanbul Anıları 1885-1887*, çev. Gül Çağalı Güven, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2010.

Daniel, Robert L., "The Armenian Question and American-Turkish Relations, 1914-1927/Ermeni Sorunu ve Amerika-Türkiye İlişkileri 1914-1927", *The Mississippi Valley Historical Review*, ILVI/2 (Eylül 1959), 252-275.

Engin, Vahdettin, *Pazarlık*, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2010[7].

Erhan, Çağrı, *Türk-Amerikan İlişkilerinin Tarihsel Kökenleri*, İmge Kitabevi, Ankara 2001.

Foreign Office, *Sir Edward Grey to Sir L. Mallet*, September 16, 1914, Harrison and Sons, London 1914.

Index to the Executive Documents, 1878-79, *Translation of telegram referred to in Mr. Cole [Missioner] to Mr. Maynard*, Erzeroum, September 10, 1878, Volume I, Government Printing Office, Washington 1879.

Kaçaznuni, Ovannes, *Taşnak Partisi'nin Yapacağı Bir Şey Yok (1923 Parti Konferansı'na Rapor),* Kaynak Yayınları, İstanbul 2006[7].

Lowry, Heath, *Büyükelçi M orgenthau'nun Öyküsünün Perde Arkası,* çev. Belkıs Torfilli, Isıs Yayıncılık, İstanbul 1991.

Morgenthau, Henry in collaboration with French Strother, *All in Life Time/Bütün Yaşamım,* Doubleday, Page and Company, New York, 1922.

Morgenthau, Henry, "The Attitude of the United States toward Europe/ABD'nin Avrupa Yaklaşımı", *Annals of the American Academy of Political and Social Science,* Vol. 96, The Place of the United States in a World Organization for the Maintenance of Peace (Temmuz 1921), 68-69.

_____________, "A Vision of the Red Cross After the War/Birinci Dünya Savaşı Sonrası Kızıl Haç'ın Vizyonu", *New York Times*, December 18, 1917.

_____________, *Ambassador Morgenthau's Story/Büyükelçi Morgenthau'nun Öyküsü*, Doubleday, Page and Company, New York 1919.

_____________, *Secret's of The Bosphorus, Constantinople 1913-1916/Boğaziçi'nin Gizleri, İstanbul 1913-1916,* Hutchinson and Co Patternoster Row, Londra t.y.

Papers Relating to Foreign Relations of US, The Lansing Papers 1914-1920: *The Ambassador in Turkey (Morgenthau) to the Secretary of State,* Constantinople, November 18, 1915, Volume I, Government Printing Office, Washington 1939.

Papers Relating to Foreign Relations of US, The Lansing Papers 1914-1920: *The Secretary of State to the President Wilson,* Washington, November, 21, 1916, Volume I, Government Printing Office, Washington 1939.

Papers Relating to Foreign Relations of US, The Lansing Papers 1914-1920: *The Ambassador in Turkey (Morgenthau) to the Secretary of State,* Constantinople, November 4, 1915, Volume I, Government Printing Office, Washington 1939.

Papers Relating to Foreign Relations of US, The Lansing Papers 1914-1920: *The Ambassador in Turkey (Morgenthau) to the Secretary of State,*

Constantinople, December 1, 1915, Volume I, Government Printing Office, Washington 1939.

Papers Relating to Foreign Relations of US, The Paris Peace Conference 1919, Volume XI, *Minutes of the Meetings of the Commissioners Plenipotentiary,* October 8, 1919, 11 a.m. Views of Hain Nahum, Grand Rabbi of Turkey, Government Printing Office, Washington 1945.

Papers Relating to Foreign Relations of US-1914, *Ambassador Morgenthau to the Minister for Foreign Affairs,* Constantinople, September 18, 1914, Government Printing Office, Washington 1924.

Papers Relating to Foreign Relations of US-1914, *The Minister for Foreign Affairs to Ambassador Morgenthau*, Sublime Porte, Constantinople, November 26, 1914, Government Printing Office, Washington 1924.

Papers Relating to Foreign Relations of US-1914, *The Secretary of State to the Turkish Ambassador*, Department of State, Washington, September 16, 1914, Government Printing Office, Washington 1922.

Talat Paşa'nın Anıları, haz. Alpay Kabacalı, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2009[5].

von Sanders, Limon, *Türkiye'de Beş Yıl*, çev. Eşref Bengi Özbilen, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2010.

Washburn, George, *Fifty Years in Constantinople and Recollections of Robert College/İstanbul'da Elli Yıl ve Robert Koleji Anıları,* The University Press of Cambridge, Boston ve New York 1909.

Yale, William, "Ambassador Henry Morgenthau's Special Mission of 1917/Büyükelçi Morgenthau'nun 1917 Yılındaki Özel Görevi", *World Politics,* I/3 (April 1949), 308-320.

EKLER

EK-1

Morgenthau'nun New York Times'ta İstanbul Polis Müdürü Bedri Bey ile ilgili yayınlattığını söylediği haberin orijinali
New York Times, February 27, 1915, s. 4.

CURB WHITE SLAVERY IN CONSTANTINOPLE

Ambassador Morgenthau's Efforts Effectively Seconded by the Sultan's Police.

CONSTANTINOPLE, Feb. —, (Correspondence of The Associated Press.)—The notoriety which has attached to Constantinople as a centre of white slave traffic bids fair to disappear under the vigorous administration of Bedri Bey, the present Chief of Police, who, as recently reported by cable, has undertaken the closing of a number of places where the traffic flourished.

In this work of suppression Henry Morgenthau, the American Ambassador, has figured prominently. Up to the time President Wilson sent him to Constantinople no personality sufficiently interested in stopping the evil practices had appeared to grasp the situation. Under the Capitulations with the Powers, whereby foreigners in Turkey were not subject to the laws of the country, the suppression of the white slave traffic was practically impossible. Foreigners were responsible only to their Consuls, and the Consular representatives would not work with the Turkish authorities. The persons engaged in the traffic obtained passports of four or five different countries and were ready to swear as many allegiances as their varying fortune demanded. The Black Sea ports of Russia and Rumania, only a few hours' sail from Constantinople, were made the bases for the export of human material which the Turkish capital consumed.

When Mr. Morgenthau arrived in Constantinople, near the end of 1913, he quickly grasped the difficulties and was the first to succeed in bringing the foreign Consuls and the highest Turkish police authorities together. At a meeting held last March at the American Embassy the Constantinople Association for the Suppression of the Traffic in Women was organized. G. Cornell Tarler, Secretary of Embassy, was appointed Secretary. The efforts of this association were about to bear fruit, when the outbreak of the European war upset all co-operation in the European Diplomatic and Consular Corps.

Last October, however, the Ottoman authorities abrogated the Capitulations under which foreigners had enjoyed their privileged position in the empire, and although the foreign powers have not accepted this abrogation, the entrance of Turkey into the war has caused a general acquiescence. The time for the Turkish authorities to attack white slavery in the capital had therefore come. The control of the police is in the hands of Bedri Bey, who for the past year has been in active accord with Ambassador Morgenthau in his efforts to purge Constantinople of the worst phases of white slavery

Bedri Bey has for some months been gathering evidence against the "cadets" in the city. Over a score of them had their headquarters in a quasi synagogue in the most notorious quarter of Galata, on the Golden Horn. The synagogue was independent of the Grand Rabbinate of Turkey, and thus was able to escape religious investigation. In January Bedri Bey's officers descended upon the synagogue, closed its doors, and arrested 130 "cadets."

EK-2

Morgenthau'nun Ermeniler ile ilgili yayınlattığı haberlere örnek
New York Times, October 22, 1916, s. 2.

GIVE MILLIONS TODAY TO SAVE ARMENIANS

50,000 Churches Throughout the Country Will Take Up Collections.

AID FOR SYRIANS ALSO

Anonymous Contributor Gives $43,000—One Dollar Sustains Family of 10 for a Week.

In more than 50,000 churches and Sunday schools throughout the United States collections will be taken today for the relief of the destitute war victims in Armenia and Syria. The proclamation recently issued by President Wilscn set aside yesterday and today as " Armenian and Syrian Relief Days." Yesterday every Armenian and Syrian in America was expected to begin a forty-eight-hour fast and to give the money which would otherwise have been spent for food to the funds for the relief of their suffering countrymen.

To relieve the Christian Armenians, former Ambassador Henry Morgenthau has estimated that $5,000,000 is immediately needed, while another million is required to afford the relief needed to the Syrian victims.

It was announced yesterday that one wealthy American who has already given $18,000 to the Armenian and Syrian fund had sent another check for $25,000. By request of the giver his name is withheld and will not be made public. Part of the receipts of the coming Yale-Harvard football game in the Yale Stadium will be donated to the fund, while the Rev. " Billy " Sunday, who is holding a revival, is to take up a special collection in the Detroit Tabernacle.

As soon as the money collected begins coming in, which will be in the next few days, the committee in New York, of which Charles P. Crane, 70 Fifth Avenue, is the Treasurer, will begin the purchase of the most needed supplies, which are to be shipped to Armenia and Syria on a United States naval collier loaned to the committee for that purpose by order of President Wilson. Mr. Crane said yesterday that he hoped that at least $4,000,000 will be raised in the next three weeks.

A statement detailing conditions in Armenia and Syria, as based on the latest reports received from Turkey, was given out by the Armenian and Syrian Committee yesterday. What is left of the Armenian race is described in that statement as but a few " fragments," and the task of putting these fragments together and maintaining them is the task, the committee adds, of the United States.

" Here is not a nation," says the statement, " temporarily washed from its habitat by the wave of war, but an entire people, deported, exiled, scattered, tortured and butchered—and not for the sake of conquest or strategic

EK-3

Morgenthau'nun Ermenileri tahliye planı
New York Times, September 15, 1915, s. 2.

ADMIRES MORGENTHAU PLAN.
Special to The New York Times.
New York Times (1857-1922): Sep 15, 1915;
ProQuest Historical Newspapers The New York Times (1851 - 2007)
pg. 2

ADMIRES MORGENTHAU PLAN.

But British Authority Says It Could Not Be Carried Out.

Special to The New York Times.

CHICAGO, Sept. 14.—Dr. S. M. Zwemer of London, editor of the Moslem Review, and recognized as an authority on social and religious conditions in the Orient, is not enthusiastic over the suggestion of Henry Morgenthau, United States Minister to Turkey, to raise a fund varying in dimensions from $1,000,000 to $5,000,000 with which to defray the expense of transporting thousands of Armenians to America to save them from slaughter at the hands of the Turks. Dr. Zwemer has been in the United States for several weeks in behalf of the Arabian mission and left Chicago for New York this afternoon.

"Mr. Morgenthau's plan is a noble one," said Dr. Zwemer today, "but conditions preclude the possibility of its being carried out. The Armenians have maintained their integrity as a nation since 200 A. D., and, like the Dutch, are highly patriotic. They would rather suffer massacre and starvation than abandon their land.

"Further, it would be an impossibility to transport women and children through the war zone at the present time. I have absolutely no faith that the Turks would let them go. Although their word may have been given, it would prove the same as that of Germany with Belgium."

EK-4

Morgenthau'nun kendisine Osmanlı Devlet Adamları tarafından Ticaret ve Tarım Bakanlığı teklifi iddiasının yayınlandığı gazete haberi
New York Times, March 3, 1916, s. 4.

ASKED MORGENTHAU IN TURKISH CABINET
New York Times (1857-1922); Mar 3, 1916;
ProQuest Historical Newspapers The New York Times (1851 - 2007)
pg. 4

ASKED MORGENTHAU IN TURKISH CABINET

Ambassador Tells of an Invitation to Become the Ottoman Minister of Commerce.

WARNS OF THE WAR FEVER

Wants to See America Inoculated with the Serum of Sanity, He Tells 1,400 Merchants.

Henry Morgenthau, American Ambassador to Turkey, in his address yesterday afternoon to the Merchants' Association at their luncheon at the Hotel Astor, urged that the nation be inoculated with the serum of sanity against the war fever now sweeping the world. In an intimate way he also spoke of the conditions in the East and told of the great opportunities which await American capital and American enterprise.

Mr. Morgenthau is a member of the association and he was received with ringing applause as the 1,400 representative New York business men present rose to do him honor. After acknowledging the compliments paid to him he first discussed economic conditions.

He told of arranging for a meeting of the Chamber of Commerce in Constantinople and being asked to map out a program of reconstruction for Turkey. On being told that he did not know the country well enough, the officials arranged that he should see Palestine and Syria under good auspices, as this was just before the war.

Invited to Join Cabinet.

"When I returned," continued Mr. Morgenthau, "I made a report to them and told them what I thought they should do. Said they to me: 'Why don't you join our Cabinet. We will make you Minister of Commerce and Agriculture.' Of course I told them that I thought the Ambassadorship of the United States was more important. Whereupon they answered: 'You can keep that, too, we don't object.' They are really a remarkable people, and they were absolutely serious in this proposal. The Government out there is practically a personal Government. There are a few men who control things. If a man would go in and treat them as friends and brothers he would have little difficulty. Unless he does so, they pay little attention to him.

"My task was a comparatively easy one, because I went out there every inch an American and every bit possessed of American ideas and brought up in this school where we all sit down together, whether we be Protestants or Catholics or Jews, and are devoid of prejudice. I did not devote my time in a snobbish way and associate with Marquises and Dukes and the Barons and the ladies of the Diplomatic Corps, for I felt that I had gone there as an American representative, as an American merchant to help the country, and I tried to do it.

"When the various representatives of countries came together, whether representatives of the Zionist movement or from the Jewish community or Armenians or the Grand Rabbi or the Bishop of the Greek Church, I made known to them that I was ready to receive them as a brother, not as a high-class diplomat who had to look up precedents on how to receive them or how he should talk or who should talk first. I met them on an equal basis. One thing about me is that I never care to talk about myself and this education I secured from contact with the merchants in the business markets of New York. I learned what it was to systematize things; I knew what it was to have been a member of numerous Boards of Directors, and I remembered my experiences there. I knew how to listen to what each one should say, and not let the other man know what the previous visitor had told me.